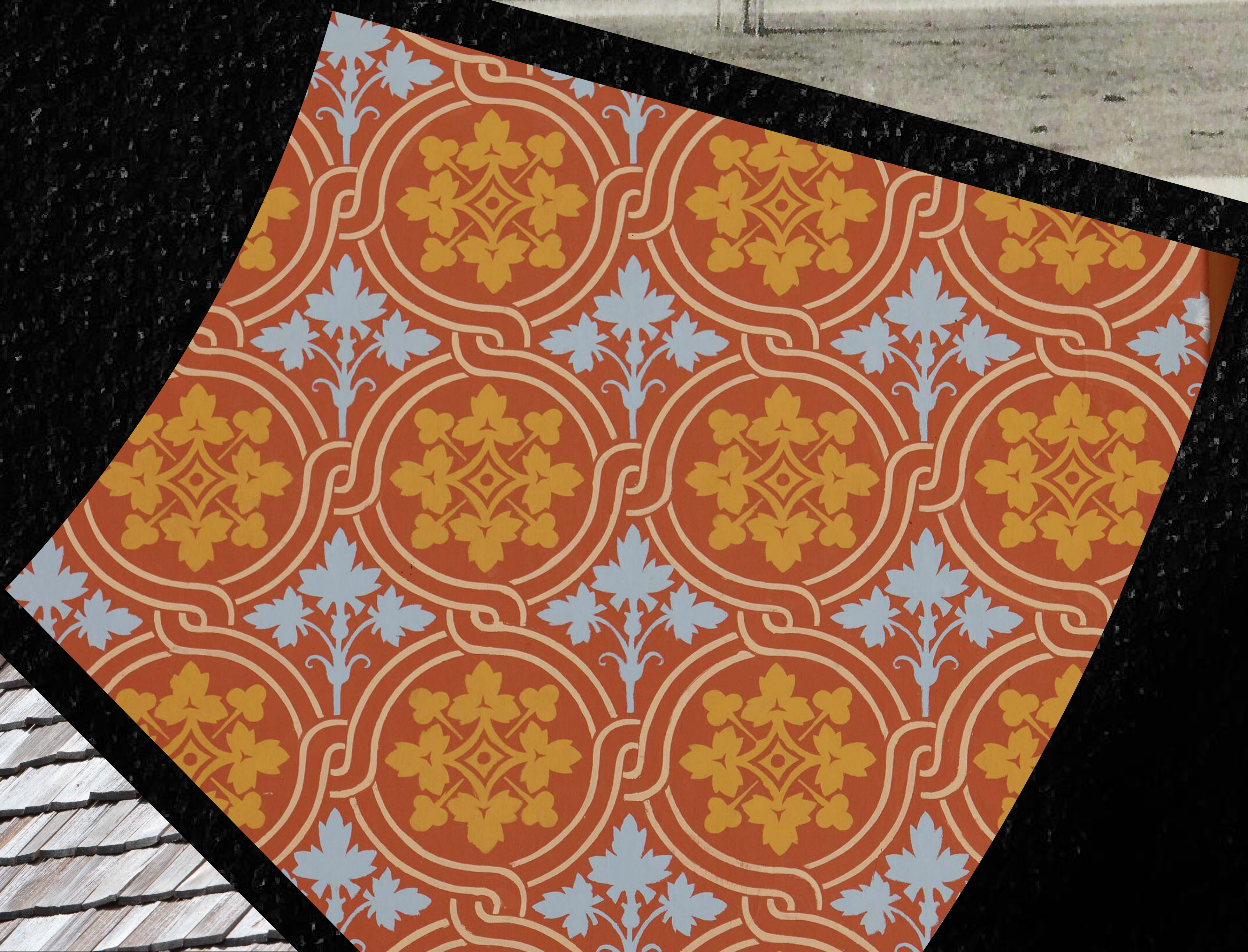
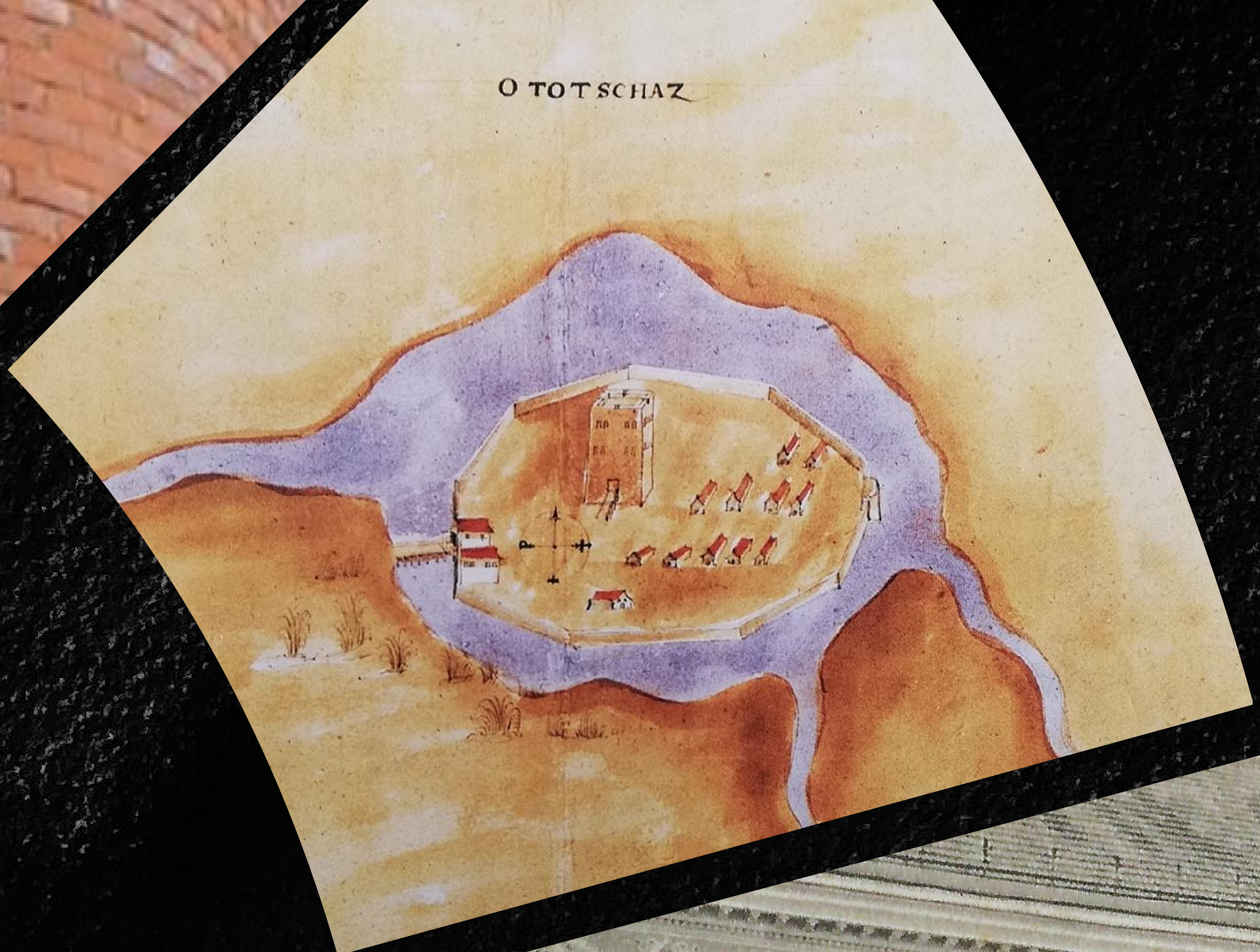

Dani
europske
baštine
2025.

Graditeljska baština Otočca i Gacke

Gacko
pučko
otvoreno
učilište
Otočac

O PUBLIKACIJI

Ova publikacija posvećena je graditeljskoj baštini Otočca i Gacke, onoj vidljivoj u prostoru i onoj sačuvanoj u sjećanju. Ona istražuje stambene objekte lasinjske i japodske kulture, prostorne tragove Rimskog Carstva, srednjovjekovne i novovjekovne utvrde, zgrade i spomenike, industrijsku i sakralnu graditeljsku baštinu te tradicijsku arhitekturu sela. Pažnju posvećuje i graditeljima, rodnim kućama poznatih Otočana, ulozi tradicijskih znanja u graditeljstvu i korištenju proširene stvarnosti u interpretiranju graditeljske baštine.

Javno dostupna digitalna publikacija svojevrsni je vodič kroz graditeljsku baštinu Otočca i Gacke ili barem uvod u njezinu raznolikost i bogatstvo.

ZAŠTIĆENA BAŠTINA

41 kulturno dobro s područja Otočac, na ovaj ili onaj način vezano uz graditeljsku baštinu, upisano je u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, javni popis koji vodi Ministarstvo kulture i medija.

Prema vrsti od spomenutih dobara 8 ih je arheološko dobro, 2 su kulturno-povijesne cjeline i 31 nepokretno kulturno dobro (ponajviše pojedinačne zgrade i sakralni objekti).

KULTURNOPOVIJESNE CJELINE

U Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske pod oznakom Z-5456 kao zaštićena kulturnopovijesna cjelina upisana je Urbana kulturnopovijesna cjelina grada Otočca, jedna od oko 450 zaštićenih cjelina s područja čitave Hrvatske, dok je pod oznakom Z-3179 upisana Ruralna cjelina Majerovo Vrilo - Miletina Skela. Zaštićene kulturnopovijesne cjeline čuvaju prostor u kojem se prepoznaje povijest zajednice. Kompleks mlinica u Sincu govori o vezanosti ljudi uz rijeku Gacku, a urbana cjelina Otočca o razvoju grada od srednjeg vijeka do danas. Njihova vrijednost je u cjelini: u načinu na koji su oblikovani prostori i u slojevima graditeljske baštine koji svjedoče o kontinuiranom naseljavanju prostora i prilagođavanju života prostornim datostima.

TRADICIJSKO GRADITELJSTVO

Tradiciju mlinarenja na rijeci Gacki najstariji sačuvani pisani izvori smještaju u 15. st. kada knez Žikmund Frankopan pavlinskom samostanu sv. Jelene kod Senja daruje mlin u Švici. Gradnja mlinica poticana je i u periodu Vojne krajine, posebice tijekom 18. i 19. st., a vezanost žitelja Gacke uz vodu potvrđuju i drugi objekti koji su, smješteni uz tok rijeke, oblikovali prostorne odnose i vizure: pilane, stupe i koševi. Osim Švice, tradicijom mlinarenja posebno se ističe Sinac, dok su malobrojnije mlinice postojale i u drugim naseljima. Dio te stoljetne graditeljske baštine na lokalitetu Majerovo vrilo u Sincu obnovljen je i očuvan, a krovovi su još uvijek pokriveni šindrom ili šimlom. Umijeće izrade ovog krovnog pokrova zaštićeno je kao nematerijalno kulturno dobro i svjedoči o važnosti tradicijskih vještina u arhitekturi.

ARHITEKTURA NA SLIKAMA

Graditeljska baština stoljećima je inspirirala i umjetnike. U likovnoj zbirci Muzeja Gacke nalaze se brojni radovi na kojima su glavni motivi upravo građevine: crkve, mostovi, utvrde, mlinice, znamenite zgrade, vedute... Ovi prikazi nisu samo umjetničke interpretacije, nego i dokumenti vremena koji svjedoče o izgledu i važnosti građevina u životu zajednice. Slike građevina nastale u vremenu prije pojave fotografije mogu pomoći u rekonstruiranju njihova nekadašnjeg izgleda, a odabir pojedinih motiva ne svjedoči samo o tome kako su građevine izgledale, nego i o tome kakvo su mjesto imale u svijesti i kolektivnom pamćenju zajednice.

NEPOZNATE LOKACIJE

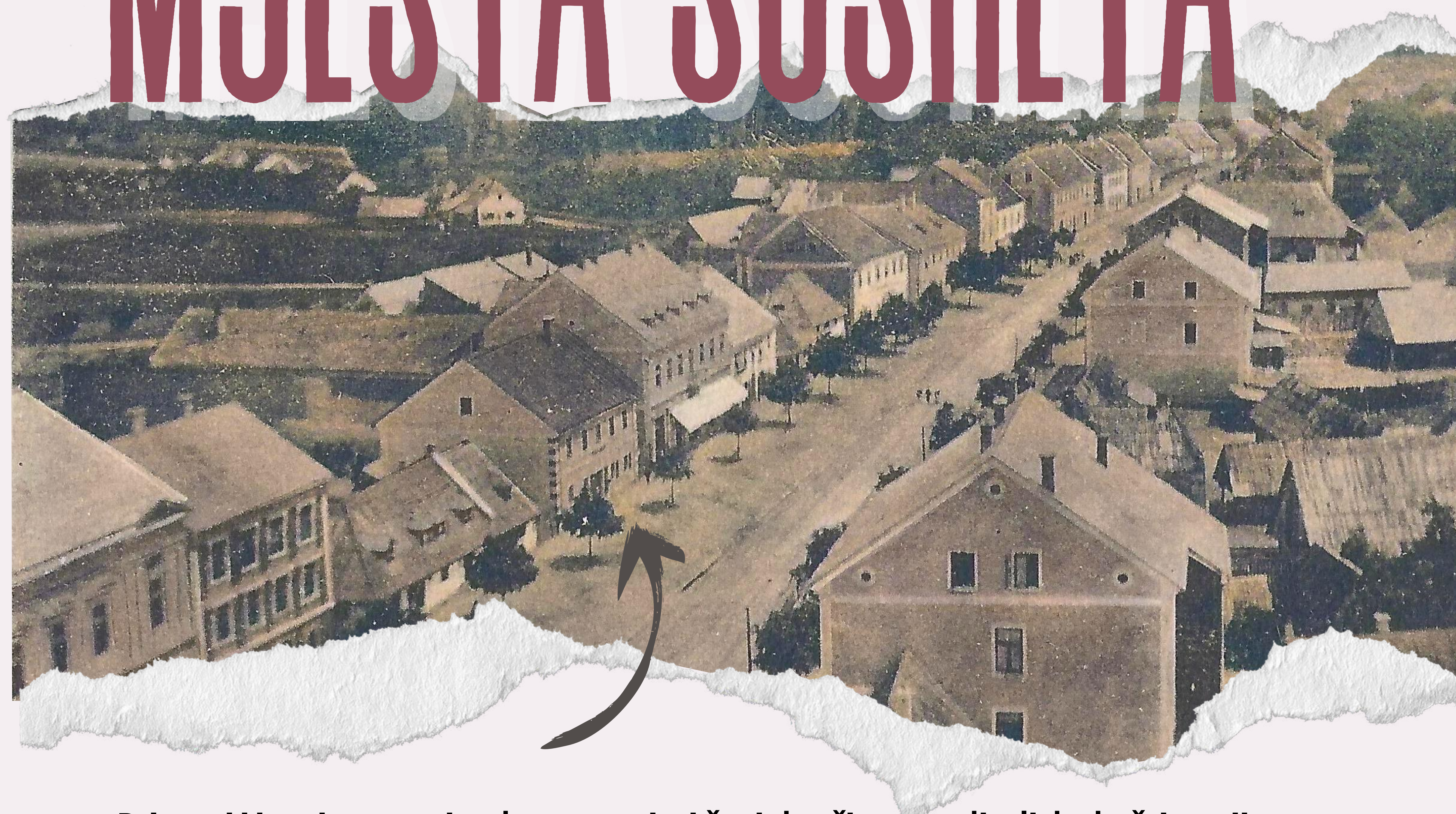
9. ožujka 1844. datum je kada je u Otočcu izvedena prva kazališna predstava. Prvotni repertoar amaterskog kazališta činile su dvije komedije tada vrlo popularnog austrijskog dramatičara Augusta Kotzebuea. Prva od njih, "Tri otca najedanput", izvedena je na njemačkom jeziku, dok je druga predstava naziva "Drvodjelja iz Petrograda iliti Kočijaš Petra Velikoga" izvedena na hrvatskom.

Za izvođenje predstava i okupljanje amaterske družine zaslužan je Nikola Maštrović, pukovnik Otočke pukovnije. Maštrović je u Beču tiskao ulaznice te se pobrinuo i o uređenju scenografije naručivši iz Beča nekoliko bakroreza u boji, čime je kvalitetu ovih amaterskih izvedbi podigao na višu razinu.

Predstave su održane u raskošno osvijetljenom prostoru, no nije poznato na kojoj lokaciji u Otočcu. Možda je neka od vojnokrajiških zgrada sačuvanih do danas, poput vojarne ili pukovnijske zgrade, poslužila kao lokacija za prve otočke predstave.

MJESTA SUSRETA

Privatni i javni prostori rade se po mjeri čovjeka, čime graditeljska baština nije svedena tek na prostorni element, već postaje mjesto susreta, a ponekad i povijesnih trenutaka. A jeste li znali da su se Bela i Miroslav Krleža prvi put susreli upravo u Otočcu, u kući koja se danas nalazi na adresi Ulica kralja Zvonimira 47? U proljeće početkom 20. stoljeća ovo je mjesto postalo kulisa jednog prvog pogleda koji će kasnije prerasti u veliku ljubav.

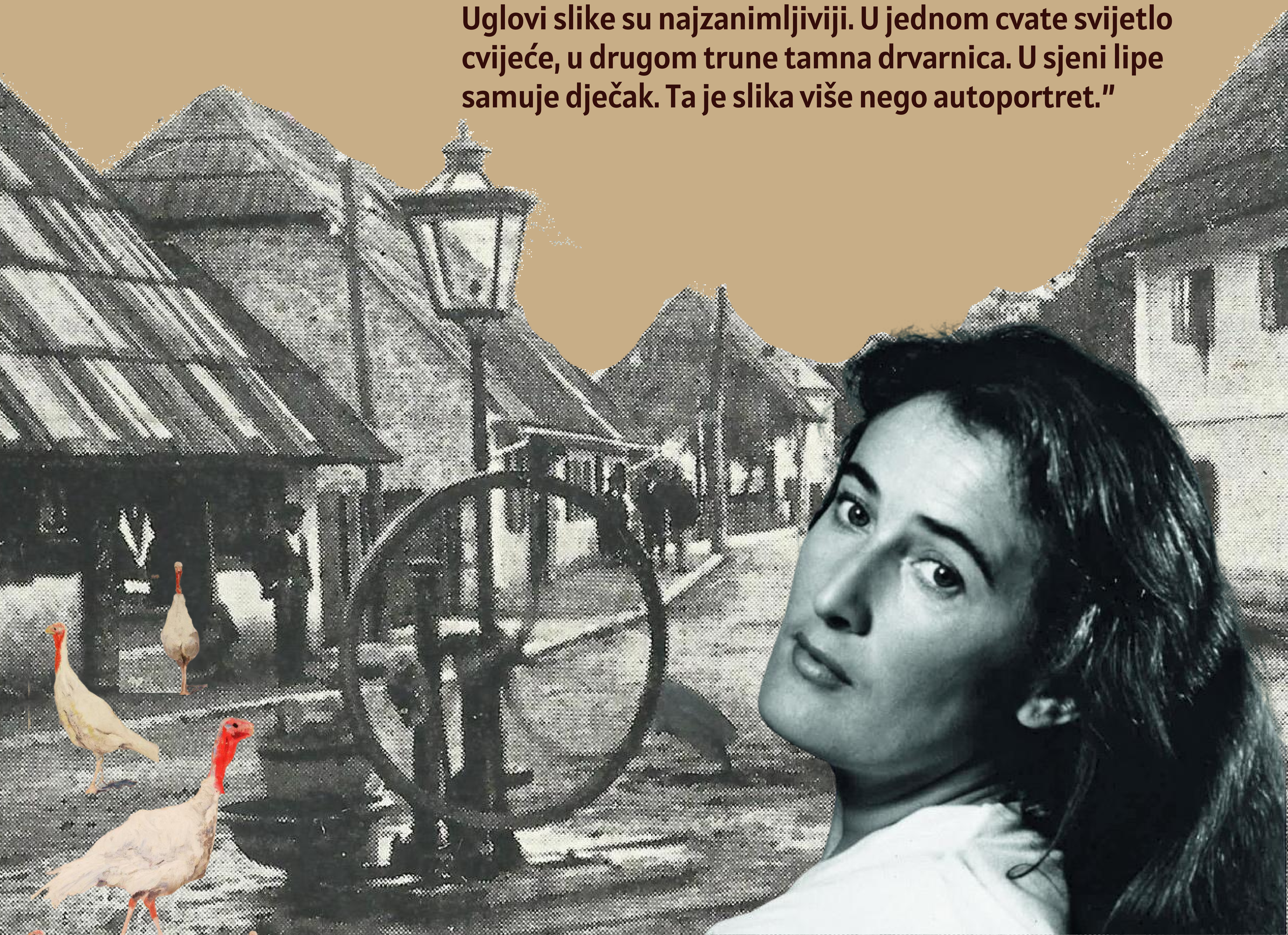
Bela Krleža, rođena kao Leposava Kangrga u Senju 1896. godine, boravila je jednog ljeta u Otočcu kod svoga ujaka Dane Vuksana, poznatog trgovca u čijoj su tiskari nastale brojne razglednice koje danas čine dio fundusa Muzeja Gacke. Krleža je tog istog ljeta u Otočac stigao kao prijatelj kadeta koje je Vuksan pozvao u goste.

O tome Krleža govori: "Stigli smo rano ujutro, sunce je tek izlazilo. Ušli smo u dvorište kroz masivnu kapiju u kojoj je bila i jedna pekara i sve je okolo mirisalo po svježem kruhu. Kad je Dane ušao u kuću, Fric i ja promatrali smo taj novi ambijent i ugledali gore na prozoru mladu djevojku između 13 i 14 godina s do pasa dugom raspletenom plavom kosom. To je bila Bela u gostima kod djeda Vuksana, oca Dane Vuksana koji je bio Belin ujak, majčin brat, svega tri godine stariji od Bele." Upravo ovakve kuće vrijedan su dio kulturnog identiteta mjesta jer ne čuvaju samo male zidove, već i velike priče.

SLAVNA IMENA U OTOČKIM KUĆAMA

Poznata hrvatska glumica Nela Eržišnik, pravim imenom Nevenka Maras, poznatija kao baba Ikača ili Marica Hrdalo, takoreći prva hrvatska stand-up komičarka, od pete do trinaeste godine svog života živjela je u Otočcu i to na tri različite adrese. Njezina se obitelj prvotno smjestila u kuću u gornjem gradu, preko puta Hotela Velebit, potom u jednu staru zgradu u donjem gradu o čijoj lokaciji je moguće tek nagađati, a naposljetku u lijepu prostranu prizemnicu također u donjem gradu, koja je od spomenutih kuća danas jedina sačuvana i uvrštena u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske kao zaštićena nepokretna baština.

Nela je u Otočcu živjela od oko 1927. do oko 1935. godine, a svoje djetinjstvo u Otočcu je proveo i poznati hrvatski slikar Nikola Mašić, koji je u Otočcu i rođen 1852. godine, ali nepoznata je lokacija kuće u kojoj je živio. Matko Peić u Mašićevoj biografiji piše da se "u zbirci Kalember u Zagrebu nalazi mala uljena slika bez potpisa i godine. Prikazuje rodnu kuću Nikole Mašića u Otočcu. Mašić je nije slikao s pročelja, nego iz dvorišta. Uglovi slike su najzanimljiviji. U jednom cvate svijetlo cvijeće, u drugom trune tamna drvarnica. U sjeni lipe samuje dječak. Ta je slika više nego autoportret."

KARL VON TERZAGHI U SVRATIŠTU K BANU

Još jedno poznato ime koje je boravilo u jednom stambenom objektu u Otočcu bio je Karl von Terzaghi. Austrijski građevinski inženjer i geolog, otac znanstvene discipline mehanike tla, boravio je 1909. i 1910. godine u Svratištu k banu Jelačiću, kući koja i danas postoji u glavnoj ulici u Otočcu. Ta lokacija mu je odgovarala i zbog lakše komunikacije sa suradnicima jer je svratište imalo telegraf.

Terzaghijeva teorija o nastanku krških polja, danas općeprihvaćena, nastala je upravo u to vrijeme. Terzaghi promatra Gacko i Ličko polje i uviđa da ona nisu nastala djelovanjem površinskih voda na otapanje stijena, jer vode za to nisu dovoljno jake. Uočio je veliko značenje organogenih procesa u sloju humusa i njihov utjecaj na otapanje vapnenačke podloge te stoga zaključio da se nastanak polja može objasniti jedino vrlo izraženim korozivnim djelovanjem vode na vapnenac koji se nalazi ispod humusnog pokrova šumom pokrivenih terena.

*unog kvalitete
Otočac*

PRAPOVIJESNI GRADITELJI

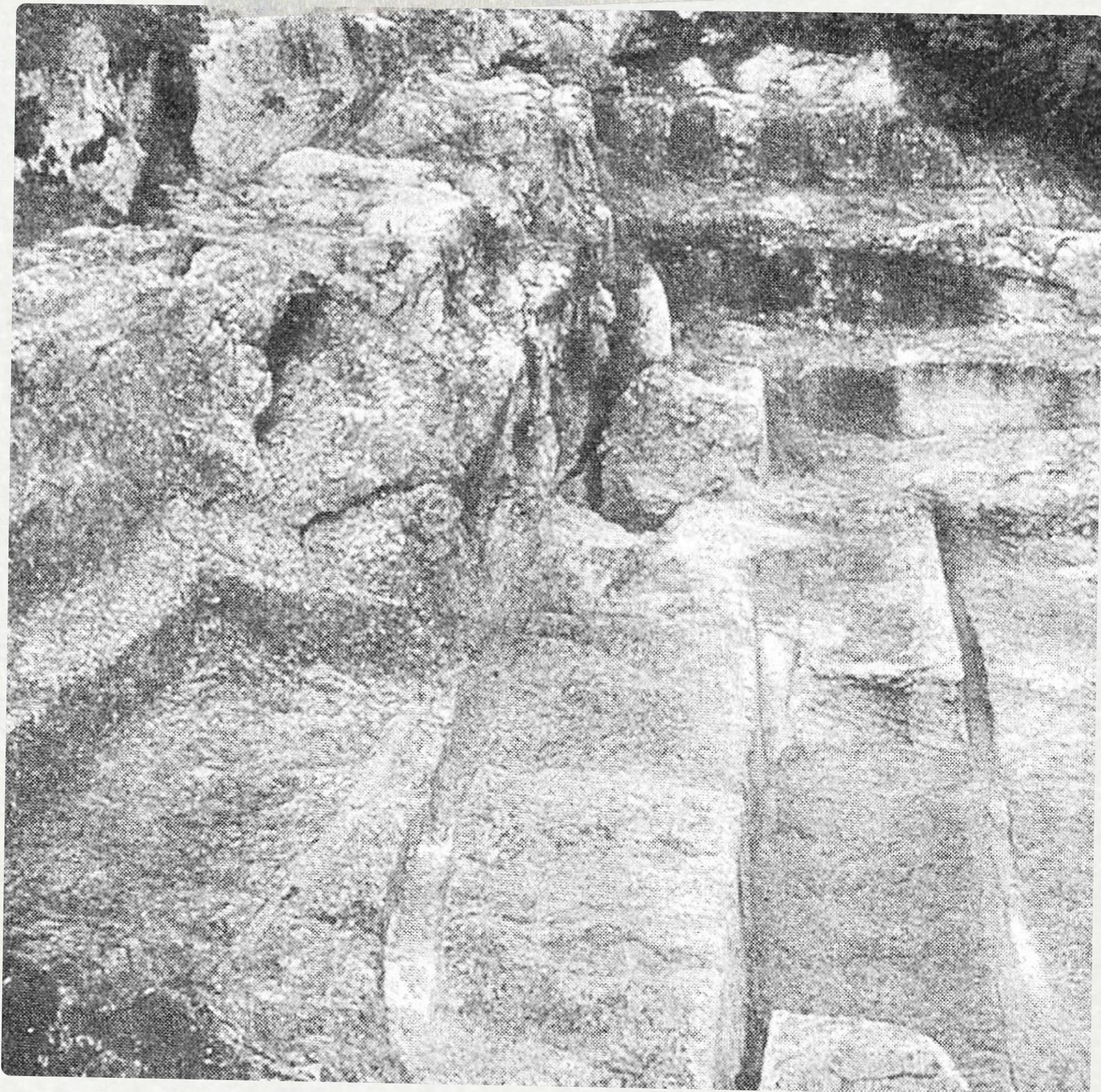

Na području Gacke i prije 6 tisuća godina ljudi su gradili svoja naselja. Iz bakrenog doba potječu ostaci stambenog objekta lasinjske kulture, smješteni na prostoru današnjeg starog grada Otočca, najjužniji u Europi. Iako nadzemnih tragova više nema arheološka istraživanja otkrivaju pod zemljom skrivene obrise lasinjske nastambe, ali i brojne predmete, poput pečatnjaka ili ukrasa u obliku životinjske glave.

Brončano i željezno doba na prostoru Gacke obilježili su Japodi, kultura koja od oko 9. st. pr. Kr. naseljava 20-ak prirodnih uzvišenja u Gackoj i na njima gradi svoja utvrđena naselja. Japodi ostaju zapamćeni i po umijeću izrade nakita, poput kopči i drugih ukrasa od bronce, a pismo ne poznaju pa o njima saznajemo iz zapisa rimskih povjesničara ili iz rezultata arheoloških istraživanja japodskih gradina.

ANTIKA U GACKOJ

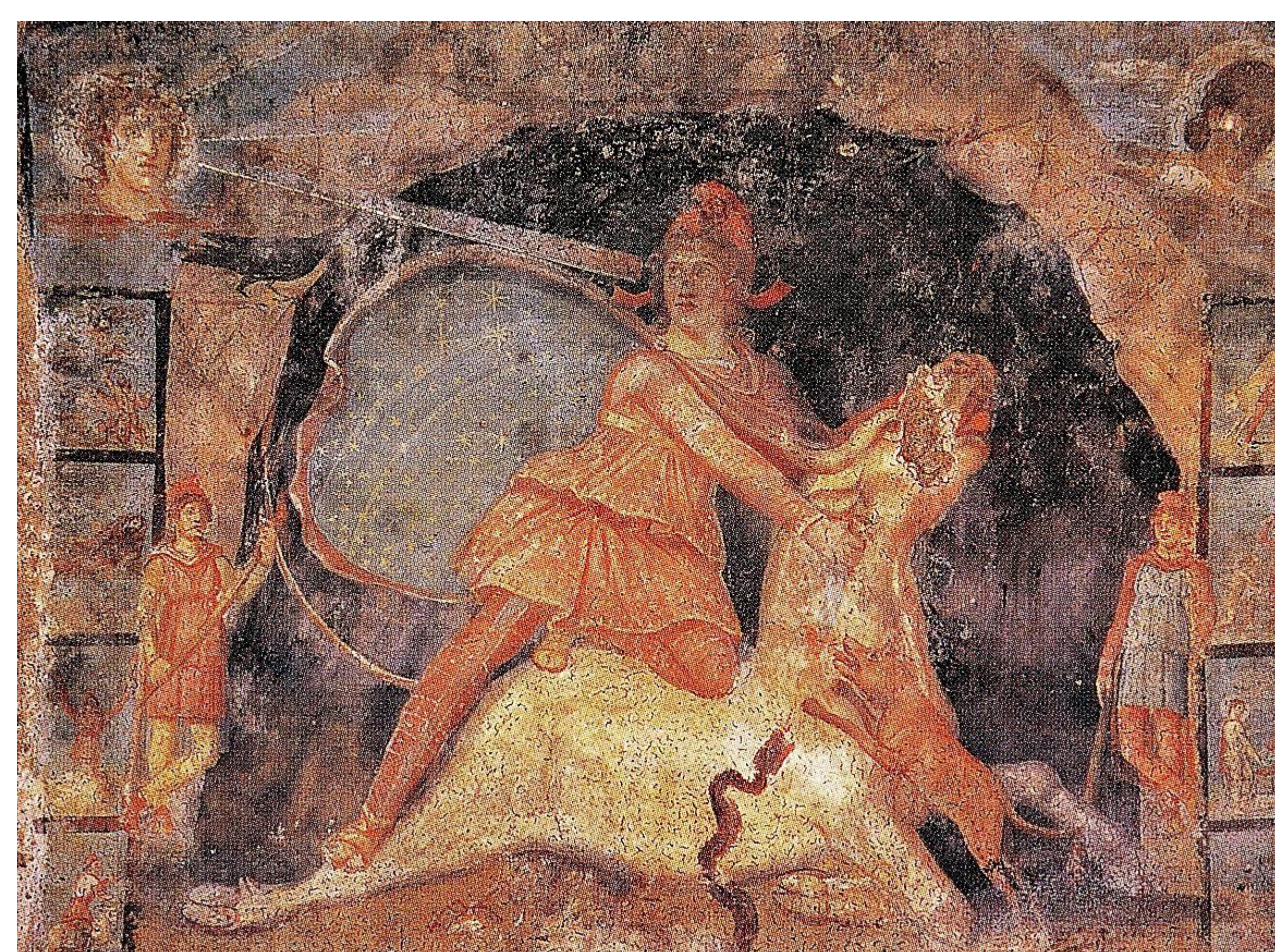
Tragovi antike u Gackoj također su pokazatelj raznolikosti i dugovječnosti graditeljske baštine. Na sjeveroistočnim obroncima Vitla u Prozoru prije dva tisućljeća nalazio se rimski kamenolom iz kojeg su vađeni vapnenački blokovi za gradnju rimskih naselja i cesta, tj. kamen koji je oblikovao antički Arupium.

Upravo su rimske ceste bile žile kucavice Rimskog Carstva, a dio jedne od njih nedavno je otkriven na lokalitetu Stari grad Otočac. Radi se o rimskoj cestovnoj komunikaciji koja je nekoć vodila preko otočića u donjem gradu, onog istog na kojemu je nastao srednjovjekovni frankopanski grad Otočac.

O boravku Rimljana na prostoru Gacke svjedoče i mitreji, svetišta posvećena bogu Mitri. Svetišta uklesana u stijene svjedoče o korištenju graditeljskih i klesarskih vještina u oblikovanju prostora i svetih mjesta.

MITRA U KAMENU

Jeste li znali da je i Gacka imala svoja antička svetišta? Riječ je o mitrejima – prostorima posvećenima bogu Mitri, čiji se kult u Rimskom Carstvu širio od Perzije do naših krajeva. U okolici Otočca, na Špilničkom polju i Rajanovom griču, u živoj stijeni uklesani su reljefi koji prikazuju najvažniju Mitrinu scenu: prikaz žrtvovanja bika. Ovi isklesani prikazi nisu samo svjedočanstvo davne religije, nego i vrijedan primjer sakralne graditeljske baštine. Pokazuju kako je čovjek kroz stoljeća oblikovao prostor za svoja vjerovanja – od monumentalnih hramova do skromnih svetišta u kamenu.

RIMSKI KAMEN

U NOVOM RUHU

Gacka je nekoć bila dio Rimskog Carstva, a tragovi tog razdoblja i danas su sačuvani u graditeljstvu. U zid crkve sv. Križa u Prozoru ugrađena su dva rimska spomenika s natpisima. Kamenje je to koje je, nakon propasti antičkog grada, ponovno upotrijebljeno u kasnijoj gradnji. Takvi ponovno upotrijebljeni dijelovi antičkih građevina u novim zdanjima nazivaju se spoliji.

Jedan od njih, lijevo od glavnog oltara, posvećen je rimskom caru Nervi. Riječ je o bazi kipa s natpisom u kojem stoji da gradsko vijeće podiže spomenik caru, tada treći put izabranom za konzula. Budući da je Nerva vladao vrlo kratko, od 96. do 98. godine, ovaj se spomenik može točno datirati na sam kraj I. stoljeća.

Drugi spolij, ugrađen u zid desno od oltara, oštećen je i teže čitljiv. Najvjerojatnije je riječ o bazi kipa koja je posvećena Marku Ulpiju, svećeniku koji je službovao u Arupiju. Ovaj spomenik datira se u 2. stoljeće.

GRADOVI I UTVRDE NA KARTAMA I PLANOVIMA

Arheološka istraživanja posljednjih godina otkrivaju zidine i druge zanimljivosti srednjovjekovnog grada Otočca, razrušenog početkom 19. stoljeća. Stari grad Otočac podignut je u 13. i 14. stoljeću kao obrambeni grad na otočiću koji je sa svih strana bio okružen rijekom Gackom. Bitnu ulogu imao je i u srednjem vijeku i u periodu postojanja Vojne krajine koja je dijelila Habsburšku Monarhiju i Osmansko Carstvo. Iako nikada neće poprimiti svoj prvotni izgled njegovo postojanje i graditeljske posebnosti nisu izgubljeni, a čuvaju ga karte, nacrti i planovi, baš kao i spomen na druge utvrđene frankopanske gradove u Gackoj, poput Prozora ili Dabra. Animacija rekonstruiranog starog grada Otočca dostupna je putem QR koda.

RENEŠANSA NA FORTICI

Fortica je bila manja utvrda smještena na istoimenom brdu u Otočcu, sagrađena na trokutastim temeljima srednjovjekovne utvrde. Na svakom od tri ugla nalazila se okrugla kula. S unutarnje strane zidina nalazilo se dvorište s cisternom za vodu, a ulaz u utvrdu s južne strane.

Gradnja Fortice počela je 1619., što je čini jedinim ostatkom renesanse na području Otočca. Izgradnju su inicirali Senjani, prvenstveno s ciljem da zaštite Senj i Hrvatsko primorje od osmanlijskih prodora. Kroz stoljeća Fortica gubi svoju prvotnu funkciju, o čemu E. Laszowski u djelu "Hrvatske povjesne gradjevine" piše: "Tragovi ovih zidova razabiru se u kućama sve do gackinoga mosta. Ovu kulu ruše od g. 1880. da od nje dobe gradjevni materijal, premda imade oko Otočca kamena i odviše." Danas je Fortica arheološki istražena i djelomično obnovljena.

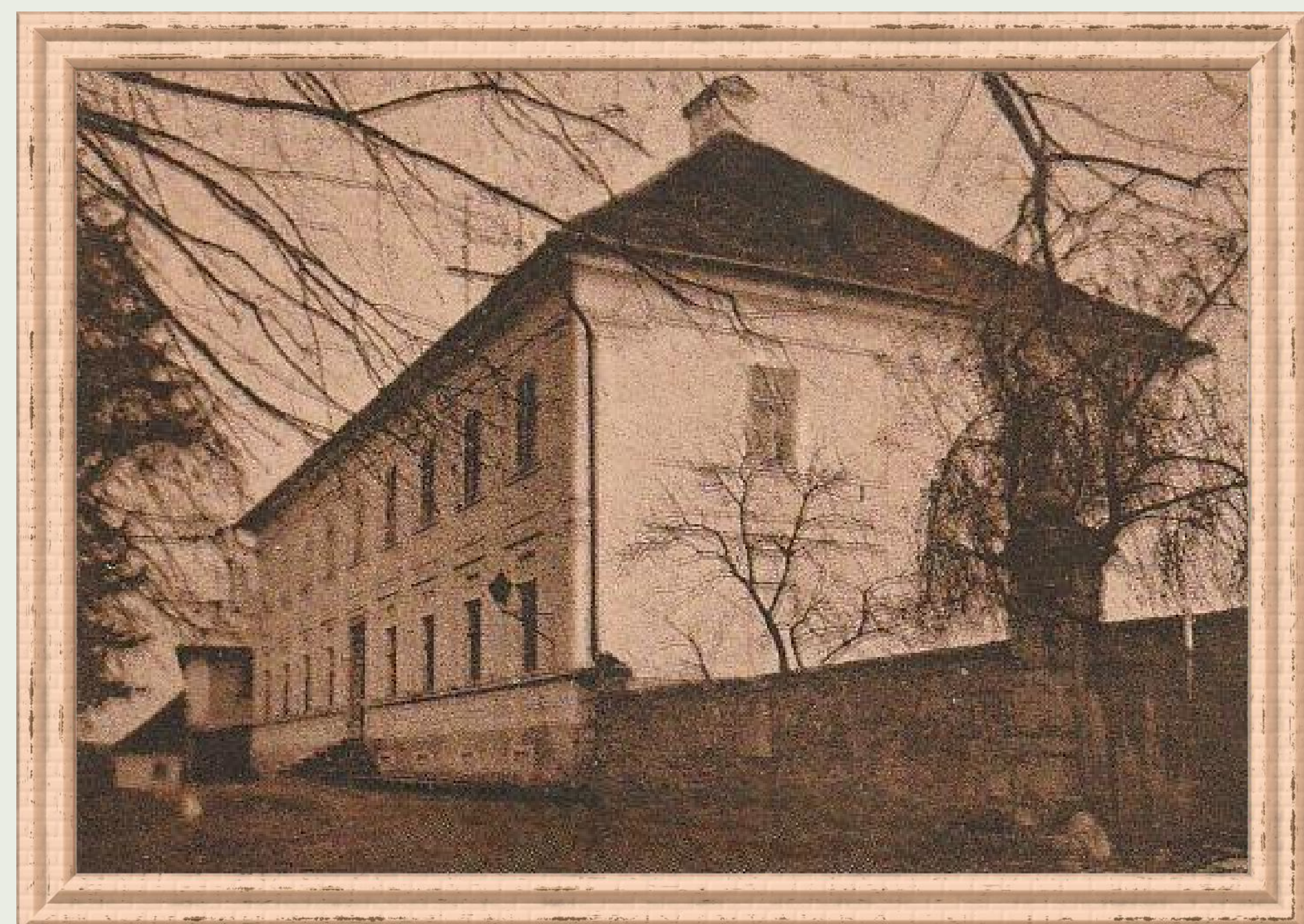

VOJNE ZGRADE

U 18. stoljeću Otočac postaje središte Otočke pukovnije. Ovo je bio period velikih promjena jer je grad počeo dobivati novi karakter vezan uz administrativnu i vojnu funkciju. U razdoblju postojanja Otočke pukovnije nastali su i novi značajni objekti, brojni sačuvani do danas. Gradnja novih kuća, vojnih građevina i crkvenih objekata omogućila je proširenje urbanog područja, ali i razvoj infrastrukture koja je podupirala vojnu i društvenu funkciju grada.

Odozgo prema dolje prikazane su fotografije tada izgrađenih objekata: vojarne Franz Jozef, kasnije vojarne bana Josipa Jelačića, zgrade pukovnije, danas stambene zgrade na uzvišenju kod pošte, pukovnijske zgrada u kojoj se danas nalazi gradska vijećnica Grada Otočca i naposljetku zgrada vojne bolnice Otočke pukovnije, danas učeničkog doma na Fortici.

BAROK U CRKVAMA

U 18. stoljeću su pod patronatom Marije Terezije i cara Josipa II. na području Otočca građene brojne crkve s elementima barokne arhitekture. Većinom su to bile jednobrodne i jednostavno oblikovane građevine, s drvenim krovovima i ravnim stropovima, dok je u apsidi najčešće bio primijenjen bačvast ili križni svod.

Iako ne dosežu raskoš baroka u ostatku Europe, tragovi stila vidljivi su u ornamentalnim ukrasima, pozlati, imitaciji mramora, prikazima zvjezdanog neba na stropu i freskama. Danas većina tih sakralnih objekata ima status kulturnog dobra, čime se jamči očuvanje ove važne komponente graditeljske baštine.

BOLLE U BRLOGU?!

Crkva Pohodenja Blažene Djevice Marije koja se nalazi u Brlogu svoj sadašnji oblik poprimila je oko 1796. godine kada je proširena. U ovoj jednobrodnoj crkvi očuvana su tri historicistička oltara.

Glavni oltar posvećen je Pohođenju Blažene Djevice Marije i pripisuje se poznatom hrvatskom arhitektu njemačkog podrijetla Hermannu Bolléu. Bollé u Hrvatskoj gradi više objekata pa se smatra jednim od najplodnijih i najuglednijih u svojoj struci: kompleks Mirogoja, katedrala u Đakovu i zgrada Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu neki su od najpoznatijih projekata. Bočni oltari brloške crkve posvećeni su sv. Antunu i sv. Nikoli i rad su tirolskih radionica. Bolléu se također pripisuje i izrada drvene propovjedaonice.

SECESIJA

Jedna posebna stambeno-poslovna zgrada pravokutnog tlocrta sagrađena je 1906. godine u glavnoj ulici Otočca. Zgradu je dao podići Josip Orešković, lokalni trgovac i uglednik, a njezin stil i oblikovanje odražavaju duh tada suvremenog i popularnog stila – secesije.

Secesija ili Art Nouveau bio je umjetnički i arhitektonski stil s kraja 19. i početka 20. stoljeća. Naglašena dekorativnost jedna je od glavnih karakteristika ovog stila, što je na ovoj zgradi posebno vidljivo na gornjoj etaži koja je dekorirana fajansnim pločicama i biljnim motivima: stiliziranim cvjetovima, lišćem i stabljikama.

Secesijska Oreškovićeva zgrada ističe se kao rijedak, ali dragocjen primjer novog arhitektonskog izraza kojim je Otočac zakoračio u moderno doba.

PLANSKA GRADNJA

U desetljećima nakon Drugog svjetskog rata i u Otočcu započinje novo razdoblje gradnje. Umjesto tradicionalnih kuća počinje gradnja višestambenih zgrada, planski građenih kako bi zadovoljile rastuće potrebe za stanovanjem.

Najviše ih je niknulo u Ulici Bartola Kašića, koja i danas prepoznatljivo odiše urbanističkim pečatom 1960-ih i 1970-ih godina, ali po jedna-dvije i u nekoliko drugih ulica u Otočcu. Tipske zgrade, s jednostavnom formom i funkcionalnošću ispred estetike, svjedoče o vremenu kada se život u zgradama počeo nametati kao novo stambeno rješenje.

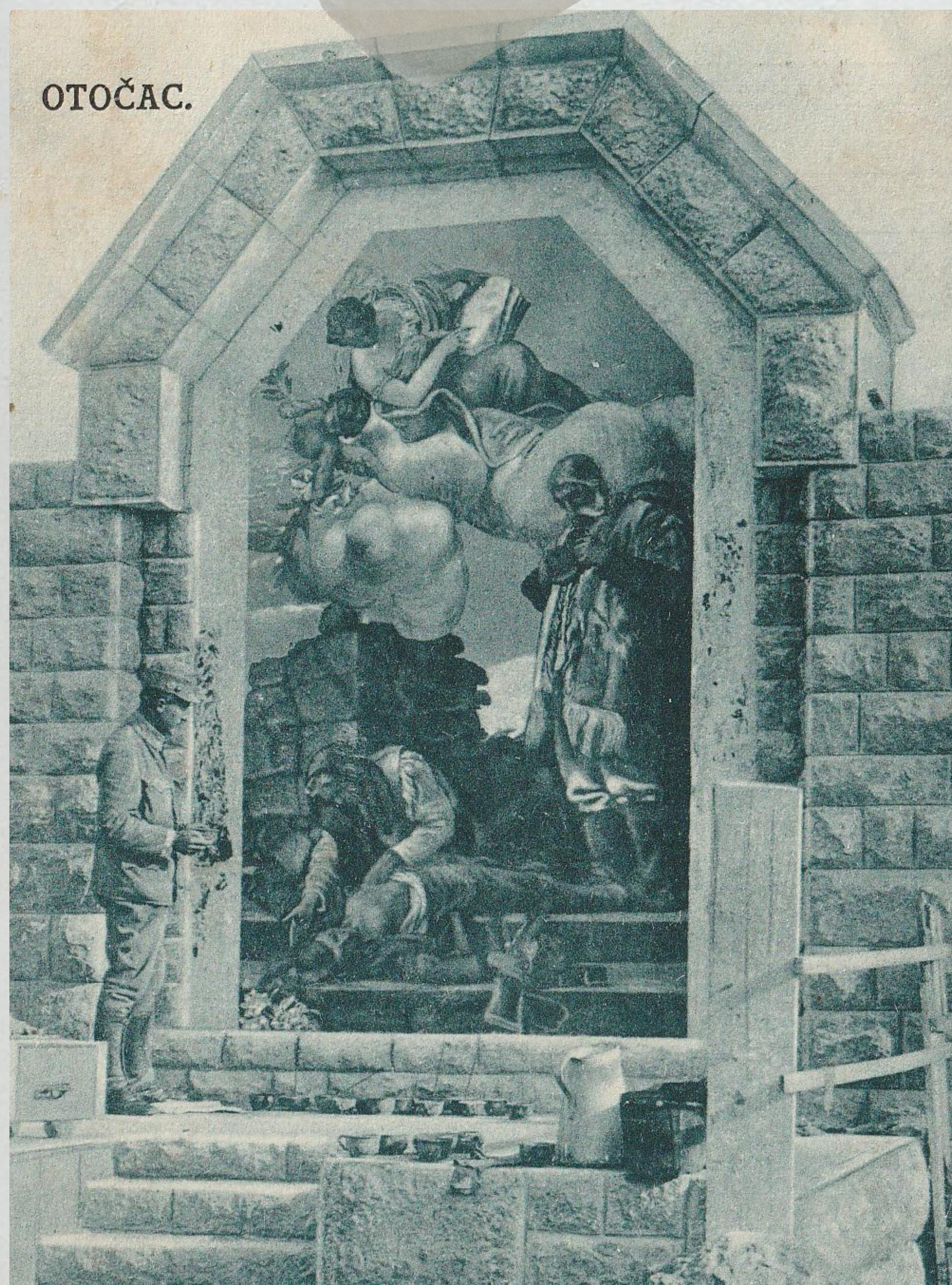
Takva gradnja nije oblikovala samo prostor, nego i svakodnevicu – stubišta i prostori oko zgrada postaju nova mjesta susreta.

FRESKE

Razglednice iz Kulturno-povijesne zbirke Muzej Gacke koji djeluje pri Gackom pučkom otvorenom učilištu Otočac značajna su svjedočanstva o graditeljskoj baštini, ali i umjetničkom stvaralaštvu. Ova prikazuje spomenik poginulima u Prvom svjetskom ratu, podignut 1918. godine na gradskom groblju u Otočcu, koji je oblikovao i prostor i kolektivno pamćenje zajednice. Na njemu se nalazila freska koju je naslikao češki natporučnik Maksimilijan Duchek, pripadnik otočke 79. Jelačićeve pukovnije. Freska je prikazivala alegoriju hrvatskog povijesnog usuda za vrijeme Prvog svjetskog rata. Spomenik i danas postoji, no nije sačuvao izvornu umjetničku sliku.

UKRASI

Zgrada u kojoj djeluje Gacko
pučko otvoreno učilište
Otočac izgrađena je na
prijelazu 19. u 20. stoljeće.
Zgrada je masivno građena
jednokatnica, objekt
profane arhitekture građen
u duhu historicizma.

Pročelje ove zgrade krasi 9
identičnih ukrasa u obliku
čovječjeg lica s izraženom
bradom, brkovima i krunom.
Nema zapisa o njihovoj
simbolici, no ovakvi su
arhitektonski ukrasi često
korišteni u 18. i 19. stoljeću.

TRŽNICE

Tržnice nisu uvijek bile zgrade od stakla i čelika. U Otočcu su početkom 20. stoljeća to bile dvije jednostavne pozornice svakodnevice: takozvana ženska placa uz glavnu ulicu i stočna placa s kamenim zidom kao torom za životinje koja se nalazila na prostoru Ulice Bartola Kašića. Nije tad bilo ni natpisa ni adresa, ali svi su znali gdje trebaju doći. Još od 18. stoljeća, otkad je Otočac trgovištem proglasila Marija Terezija, srijeda je u gradu ostala dan susreta, sajmeni dan!

MOSTOVI

Mostovi su od davnina ključni za razvoj naseljenih prostora. Jedan od najvažnijih mostova u Otočcu, kameni most u donjem gradu, nije samo fizička poveznica između obala rijeke, već i dio graditeljske baštine koji svjedoči o tehnološkom i urbanističkom razvoju.

Godine 1876. na mjestu starog drvenog mosta na rukavcu Gacke koji dijeli gornji od donjeg grada izgrađen je kameni most. Radi se o svođenom mostu raspona 13,60 m, ukupne širine 7,7 m. Svod je izgrađen od crnoga vapnenca iz kamenoloma kod Žute Lokve, a ostali dijelovi od sivog vapnenca iz okolice grada.

Gradnja mosta koji je spojio donji grad kao stari grad i gornji grad kao novi grad nije prošla bez poteškoća jer se gradilo na muljevitom tlu i pojavili su se problemi s velikim razmacima u petama svoda koji su mogli dovesti do rušenja mosta. No inženjerski tim uspio je pronaći rješenje, skela je ponovno podignuta, a dijelovi mosta ispunjeni olovom, čime je svod mosta sačuvan, a gradnja uspješno završena.

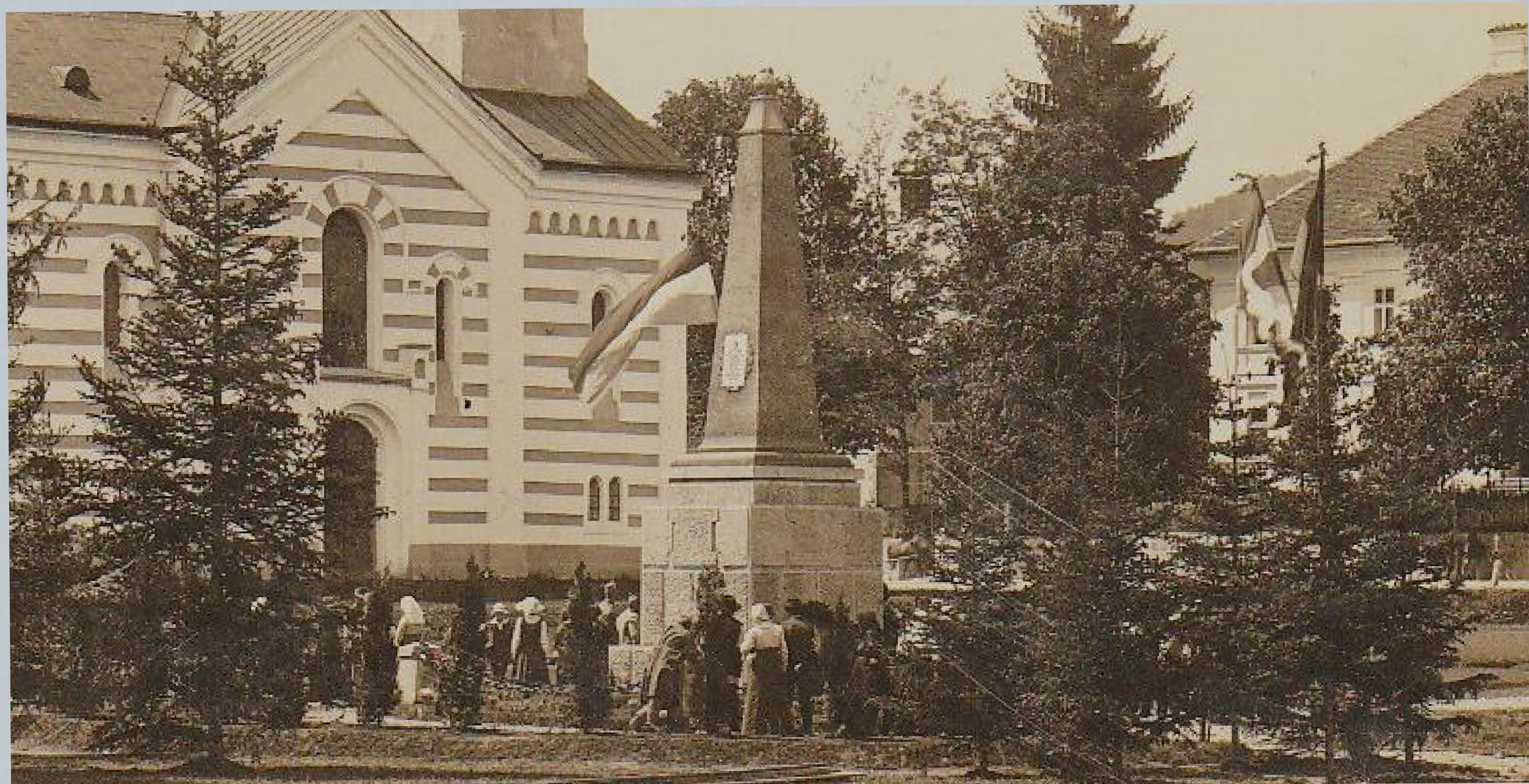
Ove dvije fotografije prikazuju most sredinom 20. st. Prva je snimljena 1943. godine, a druga 1960-ih.

SPOMENICI U PARKU

Središnji dio otočkog parka tijekom 20. stoljeća bio je mjesto brojnih spomenika koji su pratili političke i društvene mijene. Prvi je ondje 1916. godine podignut spomenik vojnicima 79. Jelačićeve pukovnije stradalima u Prvom svjetskom ratu. Već 1926. godine na istom je mjestu, uz preinake, postavljen spomenik kralju Petru I. Karađorđeviću, a 1955. godine, zamijenio ga je spomenik borcima Narodnooslobodilačkog rata i žrtvama fašizma.

Posljednji je to spomenik u središtu parka. U sjeveroistočnom dijelu parka od 2011. godine nalazi se spomenik poginulim hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata. Promjene koje su oblikovale park svjedoče o slojevitosti povijesti, ali i o tome kako graditeljska baština u javnim prostorima postaje zrcalo kolektivnog sjećanja i identiteta.

HOTELI

Zgrade hotela i svratišta dio su graditeljskog naslijeđa, no nisu samo prostor u kojem turisti borave. One su i svjedoci povijesti, stilova i mijena. Nekoliko ih je postojalo u Otočcu.

Svratište k banu Jelačiću nalazilo se u gornjem gradu, a zgrada je danas na adresi Ulica kralja Zvonimira 58. Osim što je bilo odredište za putnike i trgovce, u ovom svratištu 1910. boravio je Karl von Terzaghi, autor teorije o nastanku krških polja i začetnik znanstvene discipline mehanike tla.

Svratište Bilu također se nalazilo u glavnoj gradskoj ulici. Bilo je smješteno u zgradi koja postoji i danas, na adresi Ulica kralja Zvonimira 57.

Hotel Plitvice, poznat i kao kuća D. Milinkovića, bio je prva dvokatnica podignuta u kontinentalnom dijelu Ličko-senjske županije. Na adresi Ulica kralja Zvonimira 31 danas se nalaze poslovni i stambeni prostori.

U glavnoj ulici u dvokatnici na adresi Ulica kralja Zvonimira 59 nalazio se Hotel Velebit.

Nasuprot osnovne škole nalazio se Hotel Pošta, najstariji otočki ugostiteljski objekt. Rušenje hotela počinje 1985., a na tom mjestu izgrađena je stambena zgrada.

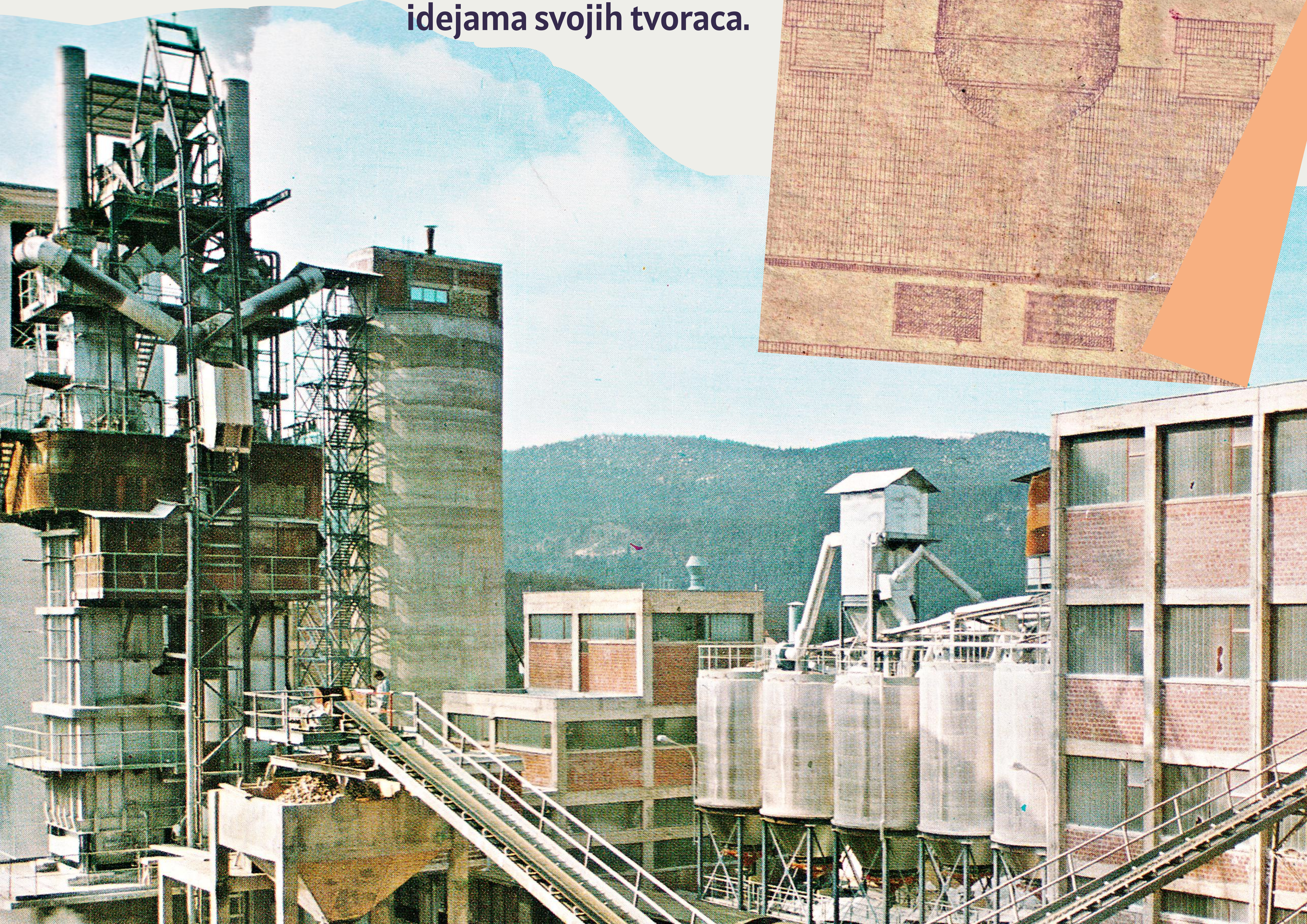
A nekadašnja upravna zgrada Tunelogradnje, tvrtke angažirane za izradu tunela za potrebe Hidrocentrale Senj, nakon 1965. godine postala je zgrada Hotela Park.

Prije nego što su ekrani računala zamijenili papir ručno rađena mreža linija odlučivala je o tome kako će izgledati grad, zgrada ili tvornica. Nacrti su tada bili sve: vodič graditelju, zapis ideje, dokument vremena.

Veliki majstori graditeljstva ostavili su stotine, ponekad i tisuće listova koji danas svjedoče o vizijama i tehničkim rješenjima. Među tim papirnatim spomenicima nalaze se i nacrti peći za proizvodnju vapna iz 1950. godine, izrađeni za Vapnaru u Ličkom Lešću, ondašnju industriju građevinskog materijala, koja je kasnije postala mnogo veći pogon zagrebačke Industrogradnje naziva "OOUR Proizvodnja kalcitnih proizvoda Ličko Lešće". Danas peći više nema, ali nacrti čuvaju njezinu konstrukciju i podsjeća nas da graditeljska baština živi i u idejama svojih tvoraca.

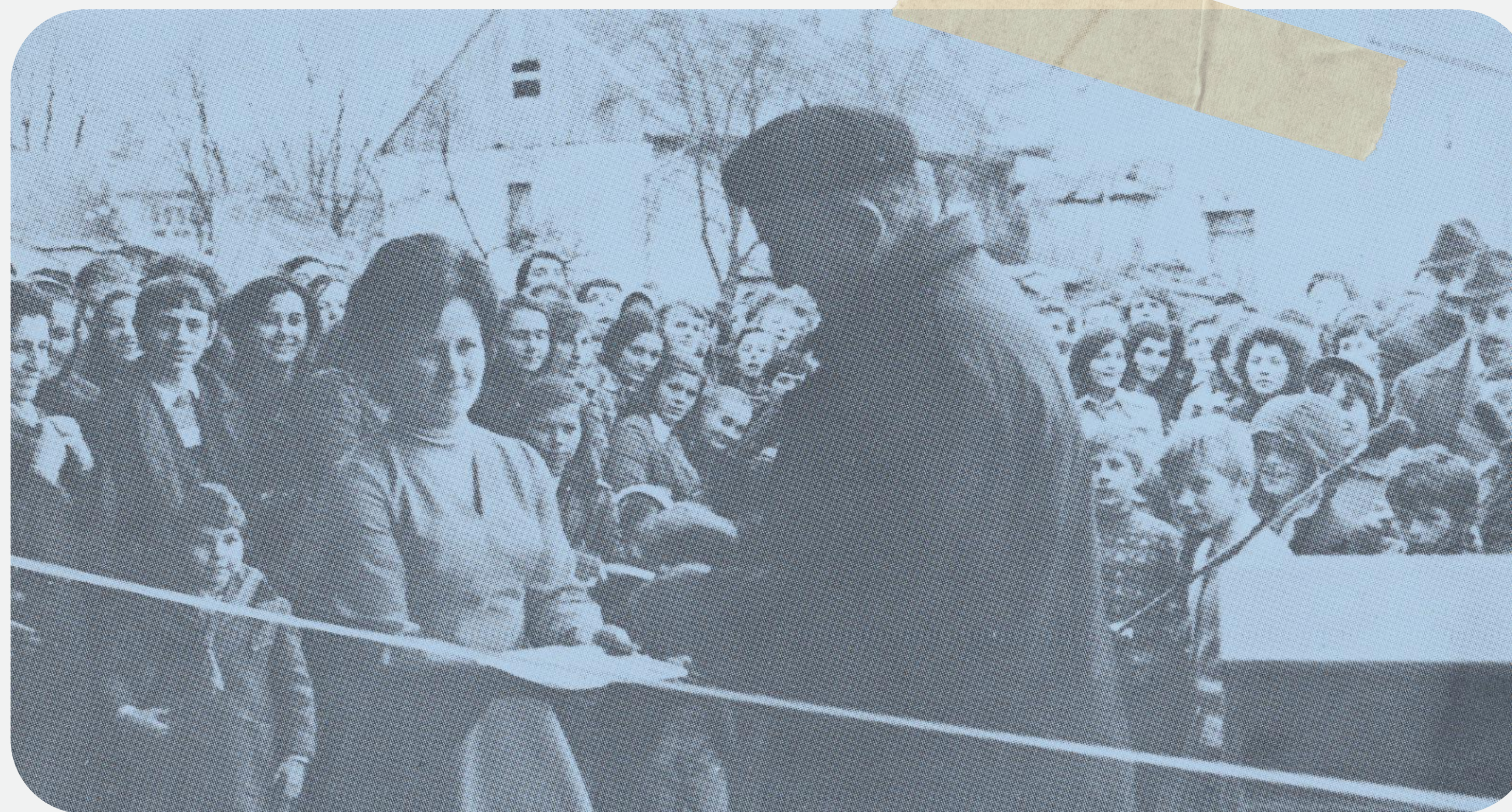
NACRTI

KOLODVORI I CESTE

U Otočcu su prije Drugog svjetskog rata postojala dva automobila i jedan mali kamion, a iz grada su vodila četiri prometna pravca bez ijednog kilometra asfalta: preko Vratnika vodila je cesta do Senja, preko Ličkog Lešća do Gospića, preko Brinja i Josipdola do Zagreba i preko Vrhovina do Plitvičkih Jezera. Prilike se mijenjaju 1948. godine kada je osnovano Kotarsko transportno poduzeće sa sjedištem u Otočcu, kasnije poznatije kao Autoprijevoz Otočac.

Sve veći broj autobusa, linija i putnika čini kolodvor Autoprijevoza Otočac jednom od najvažnijih lokacija u gradu. Novi autobusni kolodvor, prikazan na ovim fotografijama, otvoren je 28. II. 1974., a putnici ga pamte i kao simbol modernizacije, razvoja i urbanog identiteta. Gradnja kolodvora bila je dio urbanističkog plana u sklopu kojeg je uklonjen Hotel Pošta. Izbor lokacije bila je svojevrsna posveta nekadašnjoj stanici poštanske kočije, tj. ličke diližanse, koja se nalazila ispred uklonjenog hotela.

INDUSTRIJSKE ZGRADE

Tijekom čitavog 20. stoljeća, a posebice u mirnodopskim razdobljima, traje proces intenzivne urbanizacije Otočca.

Urbanizacija se odražava u migriranju iz sela u grad, u gradnji industrijskih zdanja i stambenih blokova te u brojnim drugim aspektima društvenog života.

Prvo industrijsko postrojenje, čiji cigleni dimnjak i danas stoji kao dio jedne od najviših građevina u Otočcu, počelo je raditi 1903. godine. Za to je zaslužan Čeh Otokar Domanski koji je u Otočcu služio vojsku, a sa sobom je donio za sjever Europe karakterističnu tradiciju proizvodnje piva i otvorio Pivovaru "Dubravka". Pola stoljeća poslije - 1953. i 1954. - otvaraju se u Otočcu još četiri industrijska pogona: Tekstilna konfekcija "Oteks", IKO - Industrija kože Otočac, Tvornica kemijskih i kozmetičkih proizvoda "Cosmochemia" i INO - Industrija namještaja Otočac (DIP Otočac).

Posljednje veliko industrijsko zdanje izmješteno je iz grada u naselje koje administrativno pripada Otočcu - radi se o tvornici kalcitnih proizvoda u Ličkom Lešću. Dio industrijskih zgrada i danas postoji, ali stupanj njihove očuvanosti je nizak.

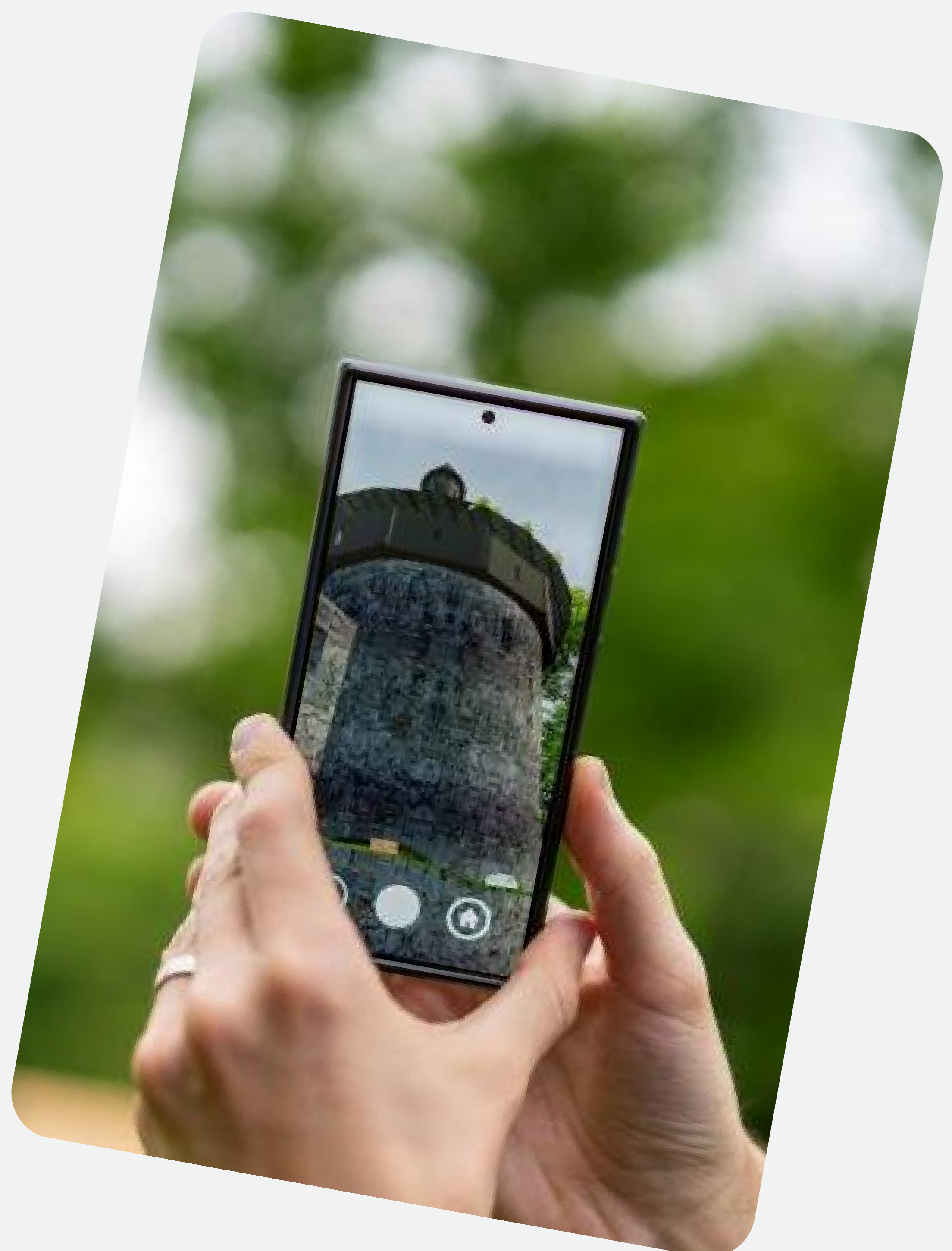

PROŠIRENA STVARNOST I GRADITELJSKA BAŠTINA

Što ako neke građevine više nema, osim na rijetkim fotografijama, nacrtima ili kartama starima nekoliko stoljeća? Razvoj digitalne tehnologije, posebice tijekom 21. stoljeća, donosi nova, inovativna i revolucionarna rješenja.

Jedna od tih tehnologija je i proširena stvarnost koja koristi trodimenzionalne računalne grafike te ih putem zaslona pametnih telefona prikazuje u stvarnom vremenu u dijelu stvarnog svijeta.

Turistička zajednica Grada Otočca prošle je godine izradila aplikaciju Discover Otočac koja oživljava nestale ili djelomično obnovljene građevine, poput renesansne utvrde Fortice ili srednjovjekovnog grada Otočca. Aplikacija ne oživljava samo građevine, a kontinuirano se nadopunjuje i novim sadržajima.

OBNOVA

Obnova graditeljske baštine jedan je od načina čuvanja sjećanja i isticanja kontinuiteta naseljavanja određenog prostora. Konvencija o zaštiti europske arhitektonske baštine naglašava da je baština zajedničko dobro i temelj kulturnog identiteta. Nedavna obnova pročelja povijesne zgrade izgrađene u 19. stoljeću u središtu Otočca, oštećene tijekom Domovinskog rata, primjer je kako pažljivim pristupom možemo vratiti ljepotu građevinama koje svjedoče o povijesti grada. Takvi zahvati čuvaju autentičnost prostora i prenose njegovu priču novim generacijama.

IMPRESUM

Izdavač: Gacko pučko otvoreno učilište Otočac

Za izdavača: Nada Avsec

Tekstove priredili: Snježana Bogdanić, Marija Uzelac, Dubravko Grčević

Grafičko oblikovanje: Snježana Bogdanić

Digitalno izdanje

Otočac, listopad 2025. godine

 Gacko pučko otvoreno učilište Otočac, Trg Dražena Bobinca 2, Otočac

 +385 98 9480 481

 muzej.gacke@gmail.com

 www.gpou-otocac.hr

 Muzej Gacke Otočac

 @otocac.heritage

